

NATIONAAL
PROGRAMMA
**ARNHEM
OOST**

BEWONERS- BETROKKENHEID ARNHEM-OOST

Advies
juni 2025

Voorwoord

Aan de leden van de alliantie,

Voor jullie ligt het advies wat wij hebben opgesteld. Wij zijn vijftien bewoners uit alle vijf de wijken waarover dit advies is geschreven. Vijftien verschillende mensen met verschillende ideeën voor hun eigen wijk. De eerste bijeenkomst was hierdoor behoorlijk chaotisch. We wilden allemaal graag aan de slag en vonden elkaar leren kennen toch echt wat minder belangrijk. Onze passie voor onze wijken stond voorop. Tijdens de bijeenkomsten bleek dit wel de basis voor een constructieve en plezierige manier van samen nadenken over hoe bewoners in de toekomst betrokken kunnen worden. Wat ook erg bleek is dat wijkbewoners over alle wijken waardevolle inbreng kunnen hebben. Wijken lopen vaak tegen dezelfde problemen aan en daardoor kan de kennis van andere wijken zeker van waarde zijn. In het werkproces heeft dit ook nooit tot wrijvingen geleid wanneer iemand mededacht over andermans wijk. Het leidde juist tot constructieve ideeën. Dit was een goede manier van werken en ook in de toekomst willen we graag als groep betrokken blijven worden bij de ontwikkelingen en voorstellen die vanuit de verschillende beleidsvelden kunnen komen. In het verslag zijn onze ideeën omgezet in kernwaarden. Tijdens de verschillende avonden dat we samenkwamen zijn deze opgesteld en ondersteund met leidende principes.

Deze zijn in een eerste stadium met de alliantievertegenwoordiging gecommuniceerd en positief door hen ontvangen. De weken daarna hebben we de leidende principes teruggebracht tot drie hoofdthema's. Vervolgens zijn we uiteen gegaan in drie groepen en hebben we elk één thema uitgewerkt. We kozen allemaal een thema waar we de meeste affiniteit mee hadden. Bij elk van de groepen sloot ook een bestuurder uit de kopgroep aan. Dit zorgde voor een fijne samenwerking waarin we ook elkaar konden leren kennen. Dit is een goed voorbeeld van 'met elkaar' in plaats van 'over ons'.

In een gezamenlijke bijeenkomst hebben we weer alles bij elkaar gelegd en hebben we dit advies gevormd. Zo lijkt dit ons een goede opzet voor een vruchtbare samenwerking tussen de Alliantie en haar buurtbewoners,

De wijkkenners

Leeswijzer

Voor u ligt het advies voor bewonersbetrokkenheid binnen het Nationaal Programma Arnhem Oost. In het eerste deel van dit document staan de resultaten van fase 1. Hieruit zijn negen leidende principes naar voren gekomen die de basis vormen van de adviezen die zijn opgesteld in fase 2.

De adviezen die zijn opgesteld in fase 2 zijn onderverdeeld in drie thema's: aansluiten bij ervaringskennis, bewoners zeggenschap en invloed geven en aansluiten bij bewonersinitiatieven.. Daarnaast zijn er ook nog twee adviezen die overstijgend zijn. Achter ieder advies hebben wij genummerd welke leidende principes hierin tot uitdrukking komen.

Voor elk van de thema's gaan we in op de randvoorwaarden die nodig zijn voor het succesvol uitvoeren van deze adviezen. Daarnaast geven we ook aan wat de adviezen vragen van de houding en gedrag van degenen die een actieve rol vervullen binnen het NPAO en wat het vraagt van de organisatiecultuur binnen de programma-organisatie.

We benoemen hierin de verschillende onderdelen van de organisatiestructuur. Bij elk van de adviezen geven we een middels een icoon een indicatie op welk onderdeel van de organisatie dit advies betrekking heeft.

In de bijlage vindt u achtergrondinformatie bij ieder van de thema's. Denk hierbij aan goede voorbeelden binnen en buiten Arnhem die als inspiratie hebben gediend, of ervaringen vanuit de wijken die hebben geleid tot bepaalde adviezen. Daarnaast geven we bij een aantal thema's achtergrondinformatie over wat we weten dat werkt en toelichting bij gebruikte definities.

We hebben de achtergrondinformatie onverdeeld in vier thema's. Hier verwijzen we met verschillende icoontjes naar:

Voorbeelden en ervaringen uit de wijk

Wat voor ervaringen leven er in de wijk. Welke goede voorbeelden zijn er te vinden in de wijken?

Voorbeelden buiten Arnhem

Welke goede voorbeelden zijn er te vinden elders in de gemeente en in het land en de wereld.

Rol en positionering

Hoe zien we de rol van bewoners voor ons binnen het NPAO.

Theorie

Wat weten we vanuit de theorie over wat er werkt.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Leeswijzer	3
Hoe is dit advies tot stand gekomen	6
Resultaten fase 1	8
Kernwaarden en leidende principes	8
Kernwaarde: Betekenisvol zijn	8
Kernwaarde: Autonomie.....	8
Kernwaarde: Betrouwbaar	8
Kernwaarde: Verbondenheid	8
Kernwaarde: Serieus nemen	8
Kernwaarde: Gelijkwaardigheid & Representativiteit	9
Kernwaarde: Realiteit.....	9
Kernwaarde: Transparantie	9
Kernwaarde: Laagdrempeligheid	9
Resultaten fase 2.....	10
Verschillende onderdelen van de organisatiestructuur	10
Algemene adviezen	11
Advies 1	11
Advies 2	11
1. Aansluiten bij ervaringskennis	12
Advies 3	12
Advies 4	12
Advies 5	13
Advies 6	13
2. Zeggenschap en invloed	14
Advies 7	14
Advies 8	14
Advies 9	15
Advies 10	15
3. Aansluiten bij bewonersinitiatieven	16
Advies 11	16
Advies 12	16
Advies 13	17
Colofon	18
Bijlage: achtergrondinformatie	19
aansluiten bij ervaringskennis	19

Zeggenschap en invloed.....	21
Aansluiten bij bewonersinitiatieven	22

Aanleiding voor dit advies

Sinds de start van het NPAO had de alliantie Arnhem Oost de ambitie om bewoners nadrukkelijk te betrekken bij het programma. In 2024 werd Movisie door de programma-organisatie gevraagd te ondersteunen bij het vormgeven van deze betrokkenheid. Movisie adviseerde om dit proces nadrukkelijk samen met bewoners uit te voeren en hiervoor een diverse groep wijkbewoners en een aantal wijkprofessionals te vragen om hierin mee te doen. Hieruit is de groep *Wijkkenners* geboren: een groep van bewoners uit de vijf Arnhem-Oost wijken en enkele professionals die door hun netwerk en actieve betrokkenheid de wijken goed kennen. Vanuit deze groep is vanaf oktober 2024 in twee fasen het hier voorliggende advies geformuleerd. Movisie heeft de groep wijkkenners begeleid in de totstandkoming van de leidende principes en de daaruit voortvloeiende adviezen aan de alliantie-vertegenwoordiging Arnhem Oost.

Hoe is dit advies tot stand gekomen

In dit advies beschrijven we de resultaten van het traject met de wijkkenners, waarin we tot een advies zijn gekomen voor bewonersbetrokkenheid binnen het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

In de eerste fase van het traject hebben we negen kernwaarden met bijbehorende leidende principes opgesteld. Deze geven richting in hoe bewonersbetrokkenheid binnen het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) vorm kan krijgen. De kernwaarden en leidende principes staan in willekeurige volgorde omdat ze alle even belangrijk zijn. 'Leidende principes zijn vuistregels die richting geven aan het handelen van mensen, zodat je weet dat je de goede dingen doet, op de juiste manier.' Deze leidende principes zijn voortgekomen uit de waarden die de wijkkenners hebben geformuleerd voor bewonersbetrokkenheid, vanuit de startvraag: 'Waarom is het belangrijk dat bewoners betrokken zijn bij de toekomstplannen van Arnhem-Oost?'. Vervolgens hebben we in een aantal bijeenkomsten opgehaald wat er belangrijk is voor bewonersbetrokkenheid. Hieruit hebben we tot slot negen leidende principes geformuleerd. Deze negen principes geven richting aan de manier hoe bewonersbetrokkenheid concreet vorm kan krijgen binnen het NPAO. In dit proces zijn in totaal 19 verschillende wijkkenners betrokken geweest in wisselende samenstelling. Gemiddeld waren er zo'n vijftien wijkkenners per bijeenkomst aanwezig. Met wijkkenners verwijzen we naar bewoners en/of professionals die de wijk goed kennen, daar actief zijn en/of een groot netwerk hebben in de wijk.

In de tweede fase hebben we de leidende principes concreet uitgewerkt met de inzet van ca. 11 wijkkenners en drie betrokken bestuurders uit de kopgroep. De wijkkenners en de bestuurders hebben zich in verschillende thematische werkgroepen verdeeld. Elke werkgroep heeft adviezen opgesteld voor een van deze thema's:

- **Aansluiten bij ervaringskennis:** Hoe kan de alliantievertegenwoordiging de bewoners leren kennen zodat de plannen die worden gemaakt ook aansluiten op de ervaring, wensen en behoeften van de bewoners.
- **Bewoners zeggenschap en invloed geven:** Hoe kunnen bewoners meepraten en meebeslissen over de plannen binnen het Nationaal Programma en de wijze waarop bewoners hierbij betrokken worden? En hoe kan de alliantievertegenwoordiging luisteren naar wat bewoners te zeggen hebben.

- **Aansluiten bij bewonersinitiatieven:** Hoe kunnen de alliantievertegenwoordiging en de bewoners samenwerken in de uitvoering aan plannen. En hoe kan er in de plannen worden aangesloten bij bewonersinitiatieven.

Deze groepen zijn afzonderlijk van elkaar een aantal keer bij elkaar gekomen om de adviezen voor de thema's op te stellen en verder uit te werken. In een tussentijdse gezamenlijke bijeenkomst hebben de wijkkenners feedback op de adviezen van de andere groepen gegeven. Uiteindelijk hebben we al deze adviezen samengebracht en besproken in een laatste bijeenkomst met alle betrokken wijkkenners. Deze adviezen zijn medio juni door de kopgroep van de alliantie besproken. Daaruit zijn geen aanpassingen voortgekomen. Tenslotte heeft een kleine redactiegroep van enkele wijkkenners samen met Movisie en een vertegenwoordiger van het programmabureau nog een aantal tekstuele aanpassingen gedaan ten behoeve van de helderheid van de tekst.

Het is nu aan de kopgroep en de alliantievertegenwoordiging om te bekijken welke adviezen en/of onderdelen van adviezen ze over kunnen en willen nemen. In een volgend stadium zal de implementatie van het advies centraal staan. Als eerste advies geven we daarom ook om in de dialoog te blijven met de wijkkenners over de wijze waarop de adviezen kunnen worden geïmplementeerd.

Resultaten fase 1

Kernwaarden en leidende principes

1 Kernwaarde: Betekenisvol zijn

Leidend principe: Het NPAO begint bij de bewoners als er plannen worden gemaakt.

Bij het maken van plannen is het belangrijk om het perspectief van de bewoners centraal te stellen. Begin bij het samenwerken met bewoners en zoek uit welke ervaringen, talenten en ideeën er zijn onder de bewoners. Hier ligt veel kennis en het zorgt ervoor dat zij zich gehoord en betekenisvol voelen. Afhankelijk van het thema zoek je de betrokkenheid van de bewoners die direct geraakt worden door de plannen.

2 Kernwaarde: Autonomie

Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging geeft eigenaarschap aan bewonersinitiatieven.

Bewoners die ideeën hebben, kunnen snel aan de slag dankzij eenvoudige en toegankelijke procedures. Zij behouden het recht om zelf beslissingen te nemen over hun ideeën en hoe ze die uitvoeren. Deze mate van autonomie motiveert bewoners. Hierbij moet wel gekeken worden naar haalbaarheid en naar aansluiting bij andere bewoners(initiatieven). Bewoners dragen verantwoordelijkheid voor hun eigen plannen. Waar nodig kunnen zij ondersteuning krijgen hierin, bijvoorbeeld door opbouwwerkers.

3 Kernwaarde: Betrouwbaar

Leidende principe: De alliantievertegenwoordiging doet daadwerkelijk wat ze zegt.

Het is belangrijk dat de alliantievertegenwoordiging de dingen die zij zegt te gaan doen, ook daadwerkelijk doet. Idealiter binnen een redelijke termijn, en als dat niet mogelijk is, is ze hier transparant over. Dit herstelt of versterkt het vertrouwen tussen bewoners en formele instanties. Daarnaast is het belangrijk om van tevoren duidelijke afspraken te maken over de kaders van bewonersparticipatie. Dit geeft helderheid waarover bewoners kunnen meebeslissen en wat de eventuele grenzen daarvan zijn.

4 Kernwaarde: Verbondenheid

Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging is actief aanwezig in de wijk.

Het is belangrijk om te luisteren naar wat er speelt bij bewoners en in de wijken, om zo actief vertrouwen op te bouwen. Zo ben je in een vroeg stadium op de hoogte van de signalen en knelpunten die onder bewoners leven. Er is continuïteit en er zijn vaste gezichten in de wijk. Er wordt verbinding gemaakt van mens tot mens, door persoonlijk en met aandacht te luisteren. Daarnaast wordt er contact gelegd met diverse groepen in de wijk.

5 Kernwaarde: Serieus nemen

Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging geeft bewoners een belangrijke stem met gewicht.

Het is belangrijk dat de stem van bewoners serieus wordt genomen. Zij wonen in de wijken en weten wat ze nodig hebben. Er moet niet alleen naar hen worden geluisterd, bewoners moeten daadwerkelijk invloed uit kunnen oefenen op de plannen. Om de stem van deze bewoners serieus te nemen wordt er gewicht toegekend aan hun stem.

6 Kernwaarde: Gelijkwaardigheid & Representativiteit

Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging zorgt ervoor dat alle betrokkenen gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn in alle fases van de plannen.

Bewoners worden niet alleen betrokken, maar er wordt ook gelijkwaardig met hen samengewerkt. Dat betekent dat bewoners vertegenwoordigd zijn in alle fases van de plannen: In het verkennen van het vraagstuk, het bepalen van de doelstellingen, het schrijven van de plannen, de uitvoering en in het evalueren ervan.

Daarnaast is het belangrijk dat per onderwerp wordt gekeken wie de betrokkenen zijn en hoe zij vertegenwoordigd kunnen worden.

7 Kernwaarde: Realiteit

Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging laat plannen aansluiten bij de belevingswereld van bewoners.

Het is belangrijk dat plannen niet alleen een papieren realiteit zijn. Er wordt gekeken naar de ervaringen van een diverse groep bewoners met aandacht voor de minder gehoorde stemmen. Het inzetten van zogeheten ervaringskennis kan ervoor zorgen dat juist de ervaringen van bewoners in de meest kwetsbare positie een rol spelen in het maken van de plannen.

8 Kernwaarde: Transparantie

Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging communiceert transparant, eerlijk en tijdig.

Het alliantiebestuur is transparant naar bewoners toe. Dat betekent dat ze vroegtijdig in het proces aangeven wat er wel en niet kan. Ook communiceren ze in begrijpelijke taal en in redelijke termijn over de voortgang van de plannen, en wat er met de input van bewoners wordt gedaan. Tot slot zijn ze helder over de manier waarop en wanneer bewoners mee kunnen praten en beslissen.

9 Kernwaarde: Laagdrempeligheid

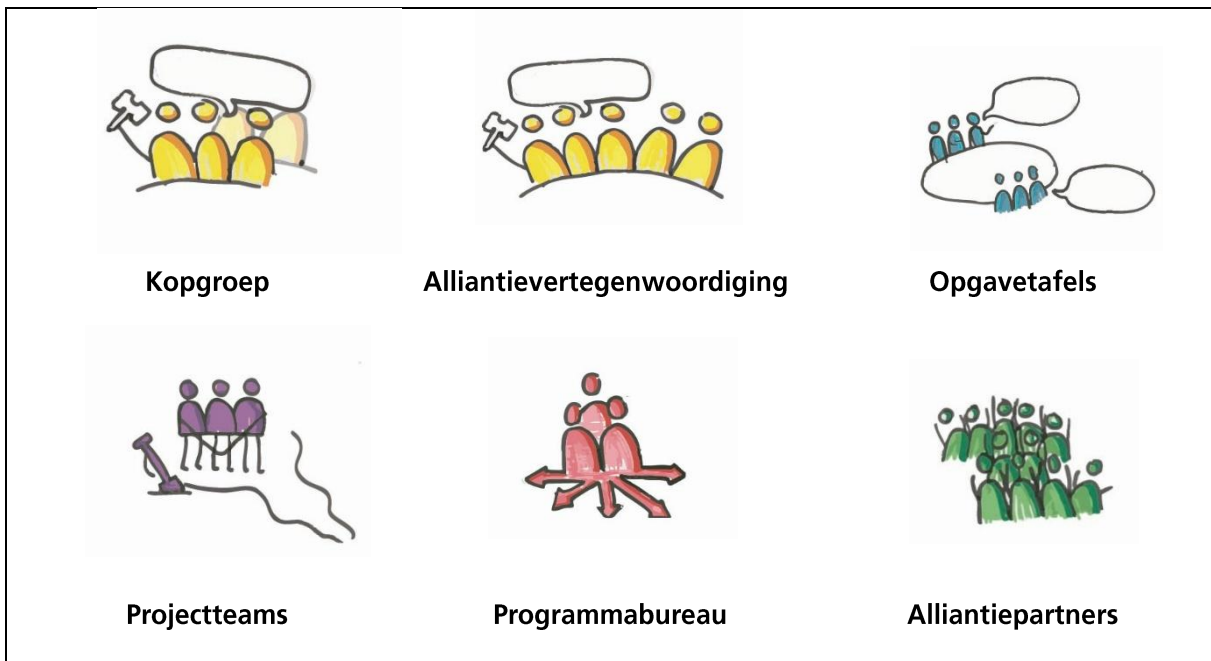
Leidend principe: De alliantievertegenwoordiging zorgt voor laagdrempelig contact met bewoners.

Het is voor bewoners gemakkelijk om nieuwe ideeën voor de wijk aan te dragen en samen te werken met alliantiepartners. Het proces en de regelgeving voor bewonersinitiatieven is laagdrempelig. Er zijn aanspreekpunten in de wijken waar je simpel contact mee op kan nemen en het aanvragen van subsidies is eenvoudig. Bewoners kunnen op een laagdrempelige manier meepraten, meedenken en meedoen. Het programmabureau faciliteert dit door drempels voor participatie weg te nemen.

Resultaten fase 2

Het NPAO is beweging van alliantiepartners om samen te werken aan de leefbaarheid en veiligheid in vijf Arnhemse wijken. De organisatie van het NPAO bestaat uit verschillende onderdelen om keuzes te maken aan sturing te geven aan de verschillende projecten. In de adviezen maken we duidelijk op welke onderdelen van de organisatie het betreffend advies betrekking heeft. Hiervoor hebben we ook het proces van planvorming binnen het NPAO in kaart gebracht.

Verschillende onderdelen van de organisatiestructuur

Algemene adviezen

Advies 1

6

8

Betrek de Wijkkeners in de implementatie van deze adviezen

- De groep wijkkeners blijft bestaan, met een evenredige vertegenwoordiging per wijk.
- Blijf in dialoog met de wijkkeners. Welke adviezen kunnen er worden geïmplementeerd en op welke termijn? Hoe gaan we dat doen?
- Betrek de wijkkeners ook bij de evaluatie van de implementatie van de adviezen. Gebruik hierbij de leidende principes als onderlegger. Werken we nog steeds op de manier zoals we het bedoeld hadden?
- Het NPAO neemt het initiatief om met de groep wijkkeners te bekijken hoe zij hun bestaan voortzetten en welke ondersteuning vanuit het programmabureau daarbij wenselijk is.

Advies 2

5

8

Benoem bewoners die actief zijn binnen het NPAO als alliantiepartner

Hieronder verstaan we onder andere:

- Het netwerk van ervaringsdeskundigen.
- Bewonersinitiatieven die een rol spelen binnen projecten van het NPAO.
- Bewoners die actief en/of een vertegenwoordiger zijn binnen het NPAO.

1. Aansluiten bij ervaringskennis

Randvoorwaarden

- Een passende vergoeding voor ervaringsdeskundigen en sleutelpersonen.
- Training en coaching voor bewoners om hun ervaringskennis bewust in te zetten.

Houding en cultuur

- Bewoners hebben allerlei talenten die nu vaak niet gezien worden.
- Heb oog voor diversiteit in de wijken. Iedereen moet gezien en betrokken worden op een manier die past bij hun achtergrond.
- Het moet niet uit maken waar je wieg staat.
- We willen dat het NPAO een beweging is waar ook ervaringsdeskundigen en bewoners deel van uit maken.

Advies 3

1

7

Elke opgave start met de vraag: Hoe wordt, naast andere vormen van kennis, ervaringskennis benut?

- Deze vraag concreet uitwerken bij elke opgave.
- Invulling baseren op kennis die voortkomt uit de wijken.
- Maak ruimte in het budget voor ervaringskennis.
- Kijk vanaf het begin wat er al gedaan wordt met ervaringskennis bij andere organisaties, binnen en buiten Arnhem, en werk samen.

Advies 4

1

4

7

Organiseer nabijheid en continuïteit

- Wie plannen maakt en uitvoert kan bewoners beter leren kennen op plekken waar bewoners komen en door mee te werken met vrijwilligers.
- Organisaties binnen het NPAO werken indien mogelijk met vaste werknemers per wijk met onderling contact tussen organisaties.
- Bouw een netwerk op van bewonersinitiatieven zodat je deze mensen en hun kennis over de ervaringen van de bewoners leert kennen.

Advies 5

1

7

Zet een netwerk van ervaringsdeskundigen op

- Gebruik een netwerk van ervaringsdeskundigen als bron van kennis binnen het NPAO die op diverse plekken aan kunnen sluiten.
- Gebruik ervaringskennis binnen bestaande en nieuwe initiatieven, plekken en bijeenkomsten in de wijken door hen op te nemen in het netwerk.
- Geef vanuit het netwerk betekenis aan ervaringskennis voor het NPAO met oog voor wat wijk-specifieke en wat bredere thema's zijn.
- Geef ervaringsdeskundigen en hun netwerk van bewoners een eigen plek binnen de Alliantie.

Advies 6

1

7

Betrek ervaringsdeskundigen

Zij kunnen bijvoorbeeld:

- Ervaringsverhalen ophalen en uitdiepen aan de hand van thema's, bijvoorbeeld door het organiseren van ervaringsraden of luisterwijken.
- Samenwerken met ervaringsdeskundigen voor het vertalen van ervaringsverhalen naar concrete plannen.
- Het organiseren en onderhouden van een netwerk van ervaringsdeskundigen.
- Meepraten en bijdragen aan nieuwe plannen en trajecten.
- Verbinden met ervaringskennis in bestaande en nieuwe initiatieven, plekken en bijeenkomsten in de wijken.

2. Zeggenschap en invloed

Randvoorwaarden

- Bewoners die deelnemen aan de alliantievertegenwoordiging/kopgroep/opgavetafels dienen ook gefaciliteerd te worden. Denk aan:
 - Vergoeding voor geïnvesteerde tijd.
 - Ondersteunen met kennis over inhoud van het programma en werkwijze.
 - Trainen/coachen in rol als bewoner in het alliantiebestuur.

Houding en cultuur

- Het is belangrijk dat bewoners niet worden gezien als dé vertegenwoordiger van een specifieke wijk of achterban.
- De bewoners die betrokken zijn binnen het Nationaal Programma moeten ook als officiële alliantiepartner worden gezien met een eigen logo.

Advies 7

3

5

6

Laat bewoners plaatsnemen in de alliantievertegenwoordiging

- Drie bewoners in de alliantievertegenwoordiging plaats laten nemen. Zij zijn een spiegel van de leefwereld en ambassadeur voor bewonersparticipatie. Bewoners kijken mee hoe de betrokkenheid van bewoners is vormgegeven en of dat voldoende is.
- Mocht de stem en betrokkenheid van bewoners via de drie bewoners in de alliantievertegenwoordiging niet voldoende zijn, laat bewoners dan ook aansluiten bij de kopgroep.

Wie sluiten er aan

- Drie bewoners met een verschillende achtergrond en perspectief.
- Vertegenwoordigers die onderdeel zijn van een grotere poule zodat ook gerouleerd kan worden.

Advies 8

1

5

6

7

Laat bewoners plaatsnemen aan de opgavetafels

- Er komen verschillende opgavetafels met ieder een eigen thema. Hier kunnen bewoners meepraten over de vraagstukken die er spelen, welke acties er moeten gebeuren om te werken aan een opgave en wat indicatoren zijn die laten zien dat er met succes aan een opgave is gewerkt.
- De bewoners aan de opgavetafels zoeken actief de verbinding met de wijkplatforms en andere (informele) bewonersorganisaties en bewonersinitiatieven. Deze kunnen een schakel zijn met wat er speelt in de individuele wijken.

- Als er een vraagstuk bij de wijkplatforms en/of andere bewonersorganisaties en bewonersinitiatieven wordt neergelegd moet dat wel een concrete vraag zijn.

Wie sluiten er aan

- Bewoners die affiniteit hebben met het thema's van de opgavetafels en mensen met ervaringen, ervaringskennis en/of ervaringsdeskundigheid.

Advies 9

3

6

Organiseer per project hoe participatie van bewoners eruit moet zien

- In de uitwerking van opgaves komen er voorstellen voor concrete projecten aan de orde. Per project wordt er bepaald hoe de inwonerparticipatie eruit ziet, passend bij het vraagstuk:
 - Wat is het doel van de participatie?
 - In welke fase van het project zet je het in?
- Hierin het [Arnhems Stappenplan Participatie](#) volgen die al door de gemeente is opgesteld in samenspraak met bewoners.
- Werk toe naar een netwerk van betrokken bewoners.

Advies 10

5

Geef bewoners het woord over de werving en selectie van vertegenwoordigers

- Zet een brede werving uit in alle NPAO wijken waarin het profiel staat omschreven voor de bewoners die deelnemen aan de alliantievertegenwoordiging.
- Zet een brede werving uit in alle NPAO wijken waarin mensen worden uitgenodigd om deel te nemen aan de opgavetafels.
- Laat een klein comité van de wijkkeners in afstemming met de alliantievoorzitter de selectie doen van de bewoners die deelnemen in de alliantievertegenwoordiging.

3. Aansluiten bij bewonersinitiatieven

Randvoorwaarden

- Soepele verantwoording, met ruimte om te leren.
- Laagdrempelige financiering.
- Geen verplichte formele organisatievorm.
- Ondersteuning bij overgang als bewoners stoppen.
- Regelingen moeten op elkaar zijn afgestemd en elkaar niet tegenspreken

Houding en cultuur

- Ga uit van wat inwoners zelf kunnen doen, en kijk daarna pas naar wat professionals kunnen bijdragen.
- Heldere communicatie en korte lijnen tussen alliantiepartners en inwoners.
- Hanteer een faciliterende en dienende houding.
- Ondersteun gemotiveerde inwoners zoveel mogelijk.
- Behandel bewonersinitiatieven als gelijkwaardige partners.

Advies 11

1

4

Ga de wijk in om bestaande en nieuwe initiatieven te inventariseren

- Stel samen met het opbouwwerk een uitvoeringsgroep op met kennis op buurtniveau.
- Kijk met hen wat er al is aan inventarisatie van bewonersinitiatieven.
- Indien er een beperkt beeld is van bewonersinitiatieven, bepaal dan met hen hoe je het gesprek met bewoners in elke buurt organiseert.
- Organiseer passende en laagdrempelige gesprekken met bewoners. Kijk hier naar voorbeelden, zoals de blokgesprekken in Klarendal of de bolderkar vanuit Rijnstad.

Advies 12

2

9

Maak zichtbaar wat de verschillende alliantiepartners doen

- Ga in gesprek met alliantiepartners over verwachtingsmanagement in de samenwerking met bewonersinitiatieven. Benut het potentieel van de alliantiepartners.
- Vraag alle alliantiepartners om een korte, toegankelijke beschrijving van henzelf. Wat zijn hun krachten? Op welk vlak kunnen bewonersinitiatieven met hen samenwerken (expertise, middelen, ondersteuning)?
- Organiseer een vast en laagdrempelig contactpersoon per alliantiepartner die bereikbaar is voor bewonersinitiatieven.

Advies 13

2

9

Ondersteun bewonersinitiatieven binnen en buiten de opgavetafels

Binnen de opgavetafels

- Bewonersinitiatieven kunnen aansluiten aan opgavetafels of hun signalen doorgeven aan de aangesloten bewoners.

Buiten de opgavetafels

- Bewonersinitiatieven kunnen via de toegankelijke beschrijvingen van alliantiepartners in contact komen met hen voor een mogelijke samenwerking of verbinding.
- Bied laagdrempelige financiering: onderzoek of er vanuit het programma een budget kan komen voor initiatieven vanuit bewoners.
- Geef bewonersinitiatieven de ruimte om te experimenteren, ook als deze (nog) niet binnen bestaande programma's of opgavetafels passen. En deze hoeven niet per se in strikte organisatievorm, dit kunnen ook informele groepen zijn.
- Neem een paragraaf op die wordt onderschreven bij het aangaan van de samenwerking tussen alliantiepartner en een bewonersinitiatief, gericht op de leidende principes en basishouding.

Colofon

De volgende wijkkeners hebben een actieve bijdrage geleverd aan dit advies: Cecile, Floortje, Gerrit-Egbert, Han, Hans Paul, Heidi, Janite, Karim, Lilian, Mark, Martijn, Martine, Ramazan, Tim, Shokry en Vasilis

Betrokken bestuurders: Cathelijne Bouwkamp, Liesbeth van Asten, Nabil el Malki

Betrokken vanuit het programmabureau: Paula van der Kamp

Procesbegeleiding: Movisie

Opmaak advies: Movisie

Bijlage: achtergrondinformatie aansluiten bij ervaringskennis

 <p>Voorbeelden en ervaringen uit de wijk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vertrouwen bouwen vóór ophalen van kennis. Veel bewoners zijn huiverig om mee te doen omdat ze zich niet gehoord voelen of negatieve ervaringen hebben met instanties. Dit vraagt dus om laagdrempeligheid, luisterbereidheid en aanwezigheid. Hiermee win je vertrouwen en krijg je toegang tot de ervaringskennis van bewoners.
 <p>Voorbeelden buiten Arnhem</p>	<p>Goede voorbeelden uit Nederland waarin ervaringskennis wordt ontsloten en gebruikt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programma's van de GIDS-gemeenten (Gezond In De Stad): Hier worden 'wijkambassadeurs' of 'sleutelfiguren' ingezet: bewoners met gezag in de wijk die bruggen bouwen tussen bewoners en instanties. Ze signaleren problemen vroeg en helpen mee om passende oplossingen te vinden. • Proeftuinen Gezondheid en Welzijn in Rotterdam-Zuid: Bewoners werden op allerlei manieren betrokken: via keukentafelgesprekken, wijkwandelingen, ervaringsverhalen, en creatieve werkvormen zoals fotoprojecten. De verhalen zijn vervolgens vertaald in concrete beleidsaanpassingen. • Sociale wijkteams in Groningen: Daar is gewerkt met een "ervaringspanel" dat feedback geeft op het functioneren van hulpverlening en signalen uit de buurt doorgeeft. Dit leidde tot betere afstemming van hulp en minder klachten. • 4.Amersfoort - Straatambassadeurs: In deze stad werken mensen die dak- of thuisloos zijn geweest mee aan het vormgeven van hulpverlening en voorzieningen. Ze zitten ook aan tafel bij beleidsvergaderingen. <p>Goede voorbeelden uit het buitenland waarin ervaringskennis wordt ontsloten en gebruikt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toronto (Canada): De stad werkt met "Lived Experience Advisory Groups" binnen hun armoedebeleid. Deze groepen bestaan uit bewoners die zelf in armoede leven of hebben geleefd. Zij worden betaald voor hun inzet, wat de gelijkwaardigheid bevordert. • Glasgow (Schotland):

	<p>De "People's Panel" is een wisselend team van wijkbewoners dat gevraagd én ongevraagd advies geeft aan de gemeente. Dit panel wordt ondersteund met training en coaching.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bremen (Duitsland): In het project "Stadtteile ohne Partnerlosigkeit" (Wijken zonder uitsluiting) werd bewoners gevraagd om hun wijk te tekenen op grote vellen papier en uit te leggen waar de knelpunten zitten. Dit leverde verrassend andere inzichten op dan de 'officiële' cijfers.
 <p>Theorie</p>	<p>Toelichting van gebruikte definities</p> <p>Ervaringskennis is anders dan professionele of wetenschappelijke kennis: het is lokaal, levend en vaak niet vastgelegd op papier. Daarom vraagt het om andere manieren van ophalen en benutten: informeler, vertrouwelijker, en met tijd en aandacht.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <ul style="list-style-type: none"> ○ Ervaringen: Aan de basis van ervaringskennis ligt de ervaring zelf. De ervaring die van bepalende invloed is op het leven van mensen. Bijvoorbeeld ervaring met uitsluiting en eenzaamheid, leven in armoede, jezelf moeten verplaatsen in een rolstoel of leven met een angststoornis. ○ Ervaringskennis: Mensen geven betekenis aan deze ervaringen door erop te reflecteren. Zo ontstaat inzicht in hoe deze ervaring hen verandert: wat het moeilijk maakt, wat hen geholpen heeft of wat de situatie verergerd heeft. Deze inzichten noemen we ervaringskennis. ○ Ervaringsdeskundigen: We noemen iemand een ervaringsdeskundige, als deze persoon individuele of collectieve ervaringskennis inzet ten behoeve van anderen. Bijvoorbeeld bij de totstandkoming van beleid, deskundigheidsbevordering van hulpverleners of als ondersteuner (bron: Handreiking Kwartiermaken, Movisie 2023) ○
 <p>Rol en positionering</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geef bewoners een rol in de uitvoering, niet alleen in de input. Zet bewoners ook in als begeleider, gespreksleider of zelfs als mede-onderzoeker van hun wijk.

Zeggenschap en invloed

Voorbeelden en ervaringen uit de wijken.

Voorbeelden buiten Arnhem

Rol en positionering

Verbinding tussen het NPAO en zeggenschap in de wijken

In de wijken van Arnhem-Oost zijn er verschillende plekken waar bewoners al mee kunnen praten over plannen voor hun wijk. Denk hierbij aan de bewonersplatforms. We willen graag voorkomen dat deze bestaande platforms concurrentie voelen met de vertegenwoordiging van bewoners binnen het NPAO. Daarnaast is het belangrijk dat er niet teveel losse overlegstructuren zijn waar bewoners praten over plannen in de wijk.

Geleerde lessen uit andere NPLV gebieden

In verschillende NPLV gebieden zitten bewoners al in de alliantievertegenwoordiging. Vanuit deze voorbeelden leren we wat belangrijke vragen zijn om te bespreken met de wijkkeners. Het voorbeeld uit Breda laat zien dat bewoners soms worden gezien als één groep of orgaan. De zoektocht in Groningen en Breda laat ook zien dat je bewust moet zijn van het feit dat bewoners plaatsnemen in bestaande allianties die gewend zijn om met elkaar samen te werken en te vergaderen. Zij moeten hierin gefaciliteerd worden. (bron: [‘Mijn stem telt even zwaar mee als die van de burgemeester’ | Movisie](#)).

Waar dienen bewoners mee te kunnen praten binnen het NPAO

Bewoners dienen over alle fases van de plannen mee te kunnen praten en beslissen. Om dat te kunnen doen moeten ze op de juiste plekken in de organisatie van het NPAO een zogenoemde plaats aan de tafel krijgen:

- Wat zijn de problemen/vraagstukken die in de wijk en overstijgend in de levens van mensen spelen? (opgaves);
 - Wat zijn de prioriteiten om op in te zetten. Op welke thema's moet worden geïnvesteerd? (keuzes over belang en afweging opgaves);
 - Wat zijn indicatoren waaraan we afleiden of er daadwerkelijk een verbetering in de levens van bewoners zijn opgetreden en een project succesvol heeft bijgedragen aan de opgave
 - Bewoners die per thema zijn betrokken ook met elkaar uit laten wisselen over het geheel;
 - Hoe ziet de concrete uitvoering van plannen en projecten eruit? (uitwerking opgaves in concrete projecten);
 - Hoe verloopt de uitvoering (tussentijdse monitoring) en welke resultaten (proces en inhoud) levert de uitvoering van projecten en programmalijnen (opgaves) op?
-
- Hét bewonersperspectief bestaat niet. Ook onderling verschillen bewoners van perspectief en mening. Vandaar ook dat bewoners niet aansluiten bij de alliantievertegenwoordiging en kopgroep als vertegenwoordiger van een achterban.
 - Bewoners zitten aan tafel met allemaal 'vergadertijgers'. Ze moeten hier goed mee om kunnen gaan en hun mannetje/vrouwtje/x kunnen staan. Om het bewonersperspectief in te brengen moeten ze ook inhoudelijke kennis hebben over de thema's die worden besproken. Hier moeten ze bij worden begeleid.

Aansluiten bij bewonersinitiatieven

 <p>Voorbeelden en ervaringen uit de wijken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klarendal: blokgesprekken met inwoners georganiseerd vanuit het wijkplatform. • Rijnstad: bolderkar initiatief door opbouwwerkers om het gesprek aan te gaan met bewoners
 <p>Theorie</p>	<p>In veel wijken zetten bewoners zich in via waardevolle initiatieven: soms informeel en nog onzichtbaar, soms al langer actief, maar nog niet verbonden met het programma of de alliantie.</p> <p>Door aanwezig te zijn in de wijk en in gesprek te gaan met bewoners, worden hun ideeën, talenten en behoeften zichtbaar — maar ook de belemmeringen die zij ervaren bij het starten of voortzetten van hun initiatief.</p> <p>Hieronder twee methodische werkwijze die ondersteunend kunnen zijn voor het bereiken van deze doelen, daarmee ook ondersteunend aan de adviezen.</p> <p>De Asset Based Community Development ABCD-methode kent een opbouw in vijf stappen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. in kaart brengen van aanwezige capaciteiten en vaardigheden in de wijk (mapping assets) aan de hand van een uitgebreide vragenlijst (Community Asset Check List). Deze inventarisatie richt zich op de capaciteiten van bewoners, de potentie van informele netwerken, de welwillendheid van instituties en de fysieke kwaliteiten in de buurt. 2. het bouwen aan relaties tussen de bronnen in een buurt: het in contact brengen van individuen met anderen, met organisaties en met instituten. 3. het activeren van een buurt rond economische ontwikkelingen en een communicatienetwerk. 4. het samenbrengen van de wijk rond een visie en een plan. Een zo representatief mogelijke groep bewoners werkt aan een visie en een plan voor de gemeenschap, gericht op de lange termijn en op het oplossen van concrete problemen. 5. op zoek gaan naar steun van buiten. Hier probeert de wijk externe middelen vrij te maken ter ondersteuning van de lokaal aangestuurde ontwikkelingen, in aanvulling op de stevige basis van eigen bronnen. <p>Bron: ABCD Movisie</p> <p>Wat werkt bij het stimuleren van vrijwillige inzet en actief burgerschap. Vrijwilligers en actieve burgers zijn nodig bij het bereiken van een lokaal of maatschappelijk</p>

doel. Of mensen zich vrijwillig willen inzetten, hangt samen met de factoren: kunnen (capaciteit), willen (motivatie) en gevraagd worden (mogen).

Individuele factoren

Factoren die van belang zijn voor mensen om zich als vrijwilliger of actief burger in te zetten.

Kunnen

- ▶ vaardigheden (en zelfbeeld daarvan)
- ▶ tijd
- ▶ middelen (geld)

Willen

- ▶ ingeving, passie, interesse
- ▶ eigen waarden en voorkeuren
- ▶ het leren van nieuwe vaardigheden
- ▶ verbondenheid en sociale contacten
- ▶ beloning of verplichting (verwachte opbrengsten)

Mogen

- ▶ uitnodiging van vrienden of organisaties
- ▶ toegankelijkheid
- ▶ het welkom voelen

Werkzame elementen

Werkzame elementen voor organisaties en burgerinitiatieven kunnen verbonden zijn aan meerdere factoren.

Kunnen (capaciteit)

- ▶ Aansluiten bij vaardigheden en wensen vrijwilligers
- ▶ Versterken vaardigheden en zelfvertrouwen (deskundigheidsbevordering)
- ▶ Inzet van digitale middelen en sociale media (drempelverlagend en flexibiliteit)
- ▶ Flexibele en tijdelijke inzet

Willen (motivatie)

- ▶ Aansluiten bij intrinsieke motivatie
- ▶ Motiveren door zich competent te voelen of te ontwikkelen
- ▶ Motiveren via verbondenheid en zingeving: verhalen delen; groepsidentiteit; sociale relaties
- ▶ Motiveren door ruimte te laten voor autonomie

Mogen (uitgenodigd en welkom voelen)

- ▶ Werving via bestaande contacten
- ▶ Persoonlijk benaderen
- ▶ Aantrekkelijk, divers aanbod
- ▶ Werven van nieuwe gezichten: beleid voor diverse en inclusieve organisatie; werven via sleutelfiguren en zelforganisaties

Bron: [Wat werkt bij het stimuleren van vrijwillige inzet en actief burgerschap? | Movisie](#)